

Sveti Petar Cetinjski

Petar I. Petrović Njegoš (na *crnogor. ćiril.* Петар I. Петровић), *kanoniziran* kao **Sveti Petar Cetinjski** ^[1] (na *crnogor. ćiril.* Свети Петар Цетињски; *Njeguši*, 8. studenog 1748. - *Cetinje*, 31. listopada 1830.), *crnogorski* svjetovni poglavar od 1782. te poglavar Cetinjske Mitropolije od 1784. do 1830. Smatra se utemeljiteljem moderne *Crne Gore*. Napisao je jednu od prvih knjiga o crnogorskoj povijesti.

Sveti Petar Cetinjski
Petar I. Petrović Njegoš
Петар I. Петровић
Свети Петар Цетињски

Crnogorski državni i poglavar autokefalne crkve

Vladavina	1782. - 31. listopada 1830.
Prethodnik	Arsenije Plamenac
Nasljednik	Petar II. Petrović Njegoš
Dinastija	Petrović Njegoš
Otac	Marko Petrović
Majka	Anđelija Martinović
Rođen	8. studenog 1748.
Premинуо	31. listopada 1830.
Vjera	pravoslavac

Sv. Petar Cetinjski jedna je od najvećih, ako ne i najveća, ličnost [crnogorske nacionalne povijesti](#).

Životopis

Rodio se u obitelji [Petrović Njegoš](#) od oca *Marka* i majke *Anđelije Martinović*. Zaredio se oko 1760. godine, a sa svega 17 godina postao je [đakon](#). Od 1765. godine nalazio se na [školovanju](#) u [Carskoj Rusiji](#). Bio je *Petar* 1779. u jednom crnogorskom izaslanstvu koje je u [Beču](#) od [austrijske carice Marije Terezije](#) tražila [pokroviteljstvo](#) i [financijsku potporu](#) [crnogorskoj državi](#).

Nakon [smrti Šćepana Malog](#) zakratko, od 1781. do 1784. i vladanja [mitropolita Arsenija Plamenca](#), prekinuta je [tradicija](#) da se na crnogorskom [prijestolju](#) nalazi [vladika](#) iz [dinastije Petrović-Njegoš](#). Nakon [smrti mitropolita Plamenca](#), *Petar* je na općem [Crnogorskom zboru](#) izabran za novoga [crkvenog](#) i [državnog poglavara](#).

No, za vladiku je trebalo da bude posvećen (*hirotoniziran*) u [Rusiji](#), ali mu je ruski [veleposlanik](#) u [Beču](#) odbio izdati [putovnicu](#) jer je mislio da je *Petar*, zbog njegova učešća u obraćanju [carici Mariji Tereziji](#) 1779. godine, "austrijski čovjek". Otuda je *Petar* posvećen u [Srijemskim Karlovcima](#) od [srpskoga](#) mitropolita *Mojšija Putnika*.

Potom, iz *Srijemskih Karlovaca*, *Petar* ipak putuje za *Rusiju*. Tijekom njegova boravka tamo, [skadarski](#) je [vezir](#) [Mahmut-paša Bušatlija](#), koji je tvrdio da mu je [Staniša \(Skender-beg\) Crnojević](#) predak, napao *Crnu Goru* i prodro do [Cetinja](#) gdje je spalio *Cetinjski manastir*.

Godine 1786. *Petar* biva protjeran iz Rusije. Vraća u [domovinu](#) i odaziva se pozivu [Austrije](#) i [Rusije](#) da [Crnogorci](#) sudjeluju u [ratu](#) protiv [Osmanlija](#). Tom je prilikom u *Crnu Goru* došao austrijski [časnik Filip Vukasović](#) i donio naoružanje i novac. No, *Vukasović* je podržao [guvernadura Jovana Radonjića](#), *Petrova* proaustrijski orijentiranog [konkurenta](#) te grupu oko njega okupljenih crnogorskih vođa, došlo je do nejedinstva i *Crnogorci* nisu imali vojnoga uspjeha.

Sablja i križ

[Rusi](#) i [Austrijanci](#) su 1791. i 1792. sklopili mir sa *Osmanskim Carstvom*, pa je *Crna Gora* bila napuštena, suočena sa starim neprijateljem - [vezirom](#) *Mahmut-pašom Bušatlijom*. Uz to što je imao brojnu i organiziranu vojsku, *Mahmut-paša* je novcem i prijetnjama širio neslogu, kako među [plemenima](#) u [Crnogorskim Brdima](#) - [Brđanima](#), tako i u dijelu [slobodne i nezavisne Crne Gore](#).

Prije te bitke, Sveti Petar Cetinjski je uputio poslanicu turskom veziru u [Skadru](#), koja osvjetljava nastojanja za ujedinjenje Brđana sa drugim Crnogorcima (*orig. [crnogorski](#)*):

- "Što mi pišeš da Brđanima pomoć ne dajem i da ih ne puštim u Cernu Goru, to mi nemoj govoriti, što mi zakon i moja duša ne da učiniti. Brđani su moja braća kao i Crnogorci..."^[2]

U kritičnim momentima, uoči osmanskoga napada, *Petar* je okupio *Crnogorce* i *Brđane* i na [Crnogorskom zboru](#) je izglasana, napisana i potpisana [Stega](#) - svečana prisega da je jedinstvo i

obrana sveta **nacionalna** dužnost.

Bitka na Krusima

U srpnju i rujnu 1796. u **bitkama** na *Martinićima* i *Krusima* je potučena osmanska vojska, a njezin zapovjednik, **skadarski vezir** **Mahmut-paša Bušatlija** posječen. U bitkama je *Petar* predvodio *Crnogorce* sa **sabljom** i **križom** u rukama. Vezir *Mahmut-paša* je tijekom borbi zaklan a glava mu je, kao strašni simbol crnogorske pobjede, za osvetu odsječena i donesena u *Cetinjski manastir* koji je bio 1785. spalio. Od tada su sastavnim dijelom crnogorske države postali **Bjelopavlići** i **Piperi**.

 *Podrobniji članak o temi: **Bitka na Krusima***

Zakoni

Na *Crnogorskom zboru* u *Manastiru Stanjevići* 1798. je donesen **Zakonik opšči crnogorski i brdski** sa 16 članaka a dopunjen je 1803. sa još 17 članaka. Godine 1798. je također oformljeno **Praviteljstvo suda crnogorskog i brdskog**. Time je, skupa sa u *Zakoniku* inkorporiranom *Stegom*, udaren **pravni temelj crnogorskoj državi**.

Spor sa Rusima

Osobni je **tajnik** *Petrov* bio, od 1785. do 1804. **Dolči de Vicković**, **katolički svećenik** iz **Dubrovnika**.

Potkraj 1803. i tijekom 1804. je *Petar* bio pod snažnim ruskim pritiskom da se oslobodi opata *Dolčija*, jer je navodno bio u **urotničkom dosluhu** sa **Francuzima** a kao katolički svećenik je, tvrdi li su *Rusi*, radio i na konverziji *Crnogoraca* iz pravoslavlja u katoličanstvo.

Optužbe su dodatno osnažene pritiskom u pismu *Crnogorcima* što ga je uputio **Sveti Sinod Ruske crkve** s optužbama da *Petar* uzgaja "latinsku jeres" i prijetnjom kako će *Ruski sinod* u *Crnu Goru* postaviti novoga **arhijereja**.

Praviteljstvo suda crnogorskog i brdskog se 3. srpnja 1804., obratilo pismima *ruskom caru* i *ruskom Ministarstvu vanjskih poslova*, te specijalnom ruskom izaslaniku **grofu Marku Iveliću** u **Boki kotorskoj**.

Najprije je istaknuta potpuna nezavisnost i samostalnost *Crne Gore* spram *Rusije*, kako u crkvenom tako i u državnom pogledu. Gašenjem *Pečke patrijaršije* 1766. godine (*napomena - citati koji slijede u crnogorskom originalu*) "**naš gospodin Mitropolit ostao po sebi u ovdašnjoj crkvi u nezavisnosti ikakvoj vlasti kao drugi arhijereji**", da "**od najstarijeg vremena vjeru hrišćansku nijesmo od *Rusa*, nego od *Grka***

*primili”, te da “mi narod crnogorski i brdski ne stojimo pod podanstvom Ruske imperije, nego samo pod [moralnim pokroviteljstvom](#), i ovo ne po drugim pricinama, nego jedinstavno po jednovjerju i jednoplemenitosti”, napisalo je crnogorsko *Praviteljstvo*.*

Takav stav, također, bjelodano svjedoči i o tadašnjoj ([samostalnosti - autokefalnosti](#)) [Crnogorske crkve](#).

U pismima *Praviteljstva* dalje stoji:

“Do sada naši [Arhijereji](#) nijesu bili povlačeni ruskom Sinodu na ispite, zato i ovog našeg Arhijereja nećemo pustiti da bi iko nad njim [trijumfovao](#) i [sudio](#). Kad bi on u čemu prestupio i bio kriv, za što je nepravdo [oklevetan](#), mi bismo mu mogli sami suditi i ne kao arhijereju, nego kao najpoštenijem [građaninu](#) među nama”.^[3]

 Podrobniji članak o temi: [Dolči de Vicković](#)

Ujedinjenje Crne Gore i Boke

Još od [1797.](#) i propasti [Mletačke Republike](#) nastojao je *Petar* pripojiti [Boku kotorsku](#) i crnogorsko priobalje oko [Budve](#). *Petar* je doista oslobodio *Budvu*, no ubrzo se, pod inozemnim pritiskom, morao otuda povući i prepustiti je *Austriji*.

Novi je pokušaj uslijedio [1806.](#) kada se, na poziv *Rusije*, uključio u borbu protiv [Napoleonovih](#) trupa koje su bile prodrle i u *Boku kotorsku*. Ni ovoga puta nije bilo uspjeha jer su *Crnogorci* pretrpjeli poraz kod osmanskih utvrda u bokokotorskom zaleđu ([Nikšić](#), *Klobuk*).

Konačno, rujna [1813.](#) godine, *Petar* je uništio francuske postrojbe u *Boki kotorskoj*, izuzev utvrde u [Kotoru](#). Zauzeo je [Perast](#), [Risan](#), [Herceg Novi](#), nad kojima se zaviorio crnogorski [Alaj-barjak](#), te stigao sa kombiniranim crnogorsko-bokeljskim postrojbama podno [Dubrovnika](#) u kojem su se *Francuzi* utvrdili. U prosincu [1813.](#) predala se i francuska posada u *Kotoru*.

[Ujedinjenje Crne Gore i Boke](#) proglašeno je 29. listopada [1813.](#) godine u [Dobroti](#), kod *Kotora*.

No, [Bečki kongres](#) je [1814. - 1815.](#) odlučio da se *Boka kotorska* vrati Dalmaciji, koja je pripala *Austriji*. *Rusija* nije bila suglasna sa crnogorskim zahtjevima da [bokokotorski zaljev](#) ostane u sastavu crnogorske države. Čak je *Rusija* pripremila *Crnogorcima* u slučaju da organiziraju oružanu obranu *Boke kotorske* a ukinuta je i financijska pomoć *Crnoj Gori*.

Tijekom crnogorsko-francuskih oružanih sukoba *Napoleon* se interesirao za *Petra* i *Crnogorce*. On je [28. siječnja 1808.](#) godine, iznenađen vijestima o teškim borbama sa crnogorskim postrojbama, pisao

francuskom guverneru [Dalmacije](#):

"Držite [agenta](#) uz crnogorskog vladiku i nastojte pridobiti toga čovjeka." ^[4]

Opet je *Napoleon* [9. veljače 1808.](#) istim povodom pisao:

"Kako to da i nikada ne pišete o Crnogorcima? Ne treba biti krut; treba među njih ubaciti agente radi pridobijanja prvaka te zemlje." ^[5]

Ujedinjenje Crne Gore i Brda

[1820.](#) je u *Morači* poražena *Džalaludin-pašina* vojska i od tada su plemena [Rovca](#) i [Moračani](#) postali dijelom slobodne i nezaisne crnogorske države.

Nasljednik

Za [nasljednika](#) je Petar odredio svoga sinovca [Radivoja Tomova Petrovića](#), kasnije [Petra II. Petrovića Njegoša](#).

Smrt i kanoniziranje

Umro je *Petar* na blagdan [Lučindan](#), [31. listopada 1830.](#) godine.

[Crnogorska crkva](#), po *Njegoševu* prijedlogu, [kanonizirala](#) ga je kao [sveca](#) (*Sv. Petra Cetinjskog*) [1834.](#) godine.^{[6][7]}

Dok [1918.](#) [autokefalna Crnogorska pravoslavna crkva](#) nije ukinuta, postojala je tradicija okupljanja naraoda [12. srpnja](#) svake godine pred *Cetinjskim manastirom* na *Petrovdan*. ^[8]

Milenijska ličnost

U [anketi](#) koju je [1999.](#) sproveo [crnogorski dnevni list Vjesti](#), *Sveti Petar Cetinjski* je, od strane najpoznatijih suvremenih *Crnogoraca*, proglašen milenijskom ličnošću [sveukupne crnogorske nacionalne povijesti](#).

Djela

Tijekom svoje vladavine *Petar* se obraćao *Crnogorcima*, kao i *Brđanima*, *Bokeljima* i *Primorcima*, svojim brojnim poslanicama, koje su pisane **narodnim crnogorskim jezikom**. U njima je **apelirao**, u prvome redu, na **mir** i na iskorjenjivanje fatalne *krvne osвете* koja je potkopavala **državno jedinstvo** i nade u ujedinjenje *Crne Gore* sa *Brdima* i *Bokom kotorskom*.

Sveti Petar Cetinjski

Poslanice se smatraju jednim od temelja **crnogorske književnosti** i tiskane su kao sastavni dio **antologija** povijesti crnogorske književnosti. One su, također, dragocjeno svjedočanstvo o surovim uvjetima u kojima se živjelo za doba vladavine *Petra* (*citati koji slijede na crnogorskom jeziku*). Petar je i autor jedne crnogorske povijesti, *Kratka istorija Crne Gore*, kojom je na neki način nastavio **tradiciju vladike Vasilija**.

- *Znate kako sam vama i svijema Crnogorcima vazda i na svako mjesto govorio, moleći svakoga i zaklinjajući da u mir i **slogu** međusobom živite. I koliko sam truda i muke od početka do sada pretrpio, to samo jedini **Bog** znade; i sve radeći za obšte dobro i slobodu bez nikakve hile i lukavstva, nako s pravijem i čistijem srcem, želeći videti vas i ostalu moju braću ot neprijateljskog jarma i zuluma oslobođene. Nijesam iskao moje sobstvene koristi i tečenja (materijalne koristi – prim.a), nego sam ostavio crkve i **manastire** i sve crkovne i manastirske i domaće poslove. Zaboravio sam i moju dušu i moje zdravlje, a prijenuo za vas i za drugu braću Crnogorce, da ne izgubite, nego da uzdržite svoje poštenje i slavu i da utvrdite vašu predragu **voljnost** i slobodu, koji vi je Bog darova mimo svakoga **naroda** u **svijet**, da vi tuđin ne **gospodari** i ne zapovijeda i da nije gospodar od vašijeh života i **dece** i ot vašega **imuća** i **domovah**... (Poslanica *Brđanima*, 1800.)*
- *No kao što blagorodne duše čovjek, sve što na viši stepen u gospodstvo i u vlasti izlazi i koliko se u višemu bogatstvu i sreći nahodi, tolikođer on sve veće ište prilične njegovome blagorodstvu načine za potvrditi svoje dostojanstvo blagodejanijem, milostiju i krotkim življenjem, a najpače blagodarnim **srdcem** k svojemu blagođetelju, tako i neblagorodni čojek, kad se vidi iz niskoga bića uzdignut će se*

nije nada, zaboravi i Boga, i dušu, kamo li neće zaboravit svoga blagođetelja, pa na krilima visokoumlja ili, ljepše reći, prebezumne gordosti, bezobrazno leteći... paklenijem i otrovnijem duhom iz njegove utrobe diše... (Poslanica Bokeljima, 1804.)

- *Svakoga Crnogorca... molim i zaklinjam neka svaki stoji s mirom i neka trpi kako i ja trpim, zašto znam da će naše trpjenje bolje za nas biti, nego li ikakva naša osveta... (Poslanica Katunjanima, 1805.)*
- *A ja ne bih rad ni Turčinu, koji je dobar i pošten čojek, nikakva zla koliko ni dobrome ni poštenome Hrišćaninu, zašto znam što mi Bog zapovijeda... (Poslanica Drobnjacima, 1809.)*
- *... Vidim da vi svaki dan više u svoje samovoljstvo i bezakonije napredujete, i da vi je milije zlo i sramota, nego li dobro i poštenje, i neka vi bude po želaniju vašemu. Ja se od svega zla i dobra ličim i po danas niti me u vaše posle prizivajte, niti ću se u njih miješati, nego ostajem još zaludu vaš dobroželatelj, nesrećni... Vladika Petar (Poslanica Crnogorcima i Brđanima, 1812.)*
- *Nijesu zakoni za dobre, nego za zle ljude postavljeni; budući oni ne poznaju od Boga uliveni u srca njihova naravski zakon, zato je potrebno bilo zakone postaviti da svakoga reda zlođeji budu kastigani (kažnjeni – prim.a.), jer inako valjalo bi da svi narodi u svijetu budu nesrećni, kako i jesu oni će takvih zakonah nema i će se dobri ljudi ne počituju, a zli ne kastigaju... (Poslanica Katunjanima, 1818.)*

Vanjske poveznice

- [Akademik Branko Pavićević: SAZDANJE CRNOGORSKE NACIONALNE DRŽAVE \(1796-1878.\)](#) ^(crn.)
- [Danilo Klen](#) i [Mirjana Strejić: PETAR I PETROVIĆ NJEGOŠ, VLADIKA I GOSPODAR CRNE GORE](#) , Montenegrina.net ^(crn.)
- [Pisma Petra I. Petrovića Njegoša](#) ^(crn.)
- [Emisija "Živa istina" RTV IN 14.1.2011. gost Akademik Radovan Radonjić \(VIDEO\)](#)
- [RT CG emisija "GUVERNADURI"](#)

Izvori

- [Vladimir Jovanović, NEPOZNATI NJEGOŠ: Kako je kanonizovan Petar Cetinjski](#)
- ["Petar I Petrović - DJELA", CID Podgorica 1999. godine](#)
- [Dr.Radoslav Raspopović: O djelovanju ruskoga konzulata u Kotoru 1804.-1806.g.](#)
- [Napoleonovo pismo guverneru Dalmacije od 28. siječnja 1808.g.](#)
- [Napoleonovo pismo guverneru Dalmacije od 9. veljače 1808.g.](#)
- [Vladimir Jovanović, NEPOZNATI NJEGOŠ: Kako je kanonizovan Petar Cetinjski \(3\)](#)

7. [Vladimir Jovanović, NEPOZNATI NJEGOŠ: Kako je kanonizovan Petar Cetinjski \(6\)](#)

8. [Vladimir Jovanović, NEPOZNATI NJEGOŠ: Kako je kanonizovan Petar Cetinjski \(9\)](#)

Prethodnik: Arsenije Plamenac (1781. - 1784.)	crnogorski vladika	Nasljednik: Petar II. Petrović Njegoš (1830. - 1851.)
--	---	--